

Adviescommissie Omgevingskwaliteit

Jaarverslag 2024 Gemeente Harlingen

hûsenhiem

Voorwoord

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad zijn benoemd. De adviescommissie bestaat uit deskundigen op het vlak van architectuur, stedenbouw, landschap en monumentenzorg en is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen. In de Verordening op de Adviescommissie is opgenomen dat jaarlijks een verslag aan de gemeenteraad dient te worden voorgelegd. Dit verslag betreft het kalenderjaar 2024 waarin de advisering is gebaseerd op de Omgevingswet.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: 'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'

Het college van B&W legt aanvragen voor een omgevingsvergunning of voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten voor aan de adviescommissie. De advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Nieuw is dat de adviescommissie bij elk voorstel in de beoordeling onderzoekt of het plan een positieve bijdrage levert aan de instandhouding of verbetering van de omgevingskwaliteit. Wij beschouwen dat als een enorme verbetering ten opzichte van het inmiddels achterhaalde begrip of het plan al of niet 'voldoet aan redelijke eisen van welstand'. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, al kán het college daarvan gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect kan dat voor de gemeenteraad aanleiding zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.

Naast een rapportage en aanbevelingen bevat dit verslag cijfers over aard en omvang van de aanvragen in uw gemeente, afgezet tegen het provinciale gemiddelde en ten opzichte van 2023 maar staat los van de financiële verantwoording. Het is goed om te weten dat de kosten voor advisering door hûs en hiem worden doorberekend aan de aanvragers van een omgevingsvergunning. Dat betekent ook dat hûs en hiem niet op de begroting van de gemeente staat. Voor nadere informatie over de financiën en de bedrijfsvoering verwijzen wij u graag naar het algemeen jaarverslag van de gemeenschappelijke regeling, dat separaat aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Kwaliteit komt tot stand in de dialoog en het is mensenwerk. Graag gaan wij ook met u nader in gesprek. Wij stellen het zeer op prijs als u een keer één van de openbare zittingen van de adviescommissie in de gemeente bij kunt wonen. U bent van harte welkom. In het kader van het 100-jarig jubileum van de adviescommissie in 2025 organiseren wij ontmoetingen met raadsleden, bijvoorbeeld in de vorm van een fietstocht om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen. Laat het ons weten als u daarvoor belangstelling heeft.

Namens uw Adviescommissie Omgevingskwaliteit,

Marc A. Visser,
voorzitter

Het jaar 2024 in vogelvlucht

De Gemeente Harlingen is één van de 17 Friese gemeenten die de Adviescommissie Omgevingskwaliteit hûs en hiem hebben aangewezen als geïntegreerde welstands- en monumentencommissie. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024, gaat deze commissie door onder de naam Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

De adviescommissie

Lokaal worden de plannen binnen uw gemeente onder mandaat behandeld door twee adviseurs van hûs en hiem. Een van hen fungeert voor een periode van drie jaar als voorzitter van de zogenoemde lokale commissie. De secondant rouleert per vier maanden. De adviseurs zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en de aan hen voorgelegde plannen.

• Voorzitter
ir. Gerrit Boschloo	• Monumentendeskundigen
drs. Gertjan Timmer
ir. Gerrit Boschloo
drs. Marloes Eskens
• Secondanten
1e periode:
drs. Gertjan Timmer
2e en 3e periode:
ir. Johan de Vries	• Gemeentelijke ondersteuning
Matthijs Feddema
Lemma de Vries
Aron Huberts
Els Poelstra

Werkwijze

De adviescommissie vergadert eens in de twee weken. De agenda wordt steeds voorbereid door de ambtelijke dienst en alle relevante informatie wordt door de dienst beschikbaar gesteld. Van elke planbehandeling stelt de commissie een advies op voor het college. De gemeente zorgt voor het openbaar maken van de adviezen.

De commissie vergadert openbaar, tenzij er plannen aan de orde zijn die nog in een vertrouwelijk stadium zijn. De vergaderdatum en de agenda worden gepubliceerd op de website van de gemeente. De werkwijze van de commissie is erop gericht de beoordeling van de plannen zoveel mogelijk in dialoog met de aanvrager te doen. Deze directe communicatie is voor alle betrokkenen plezierig en efficiënt.

Aanbeveling: Kom eens langs bij de openbare vergadering. Ook in 2025 is deze op de woensdagochtend van de oneven weken in De Groenlandvaarder.

De centrale adviescommissie

De lokale commissie werkt onder mandaat. Gecompliceerde plannen kunnen worden voorgelegd aan de breed samengestelde Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem. In 2024 gebeurde dat bij geen van de ons voorgelegde plannen. Wel werden 11 plannen voor nader overleg meegenomen voor nader intern overleg.

Het monumentenspreekuur

Bij rijksmonumenten zal de gemeente bij een aantal aanvragen naast aan hûs en hiem (zijnde de gemeentelijke monumentencommissie) ook aan de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies vragen en soms ook aan de provincie. Om de aanvragers al in een vroeg stadium zo goed mogelijk van dienst te zijn en te informeren en een goede planontwikkeling te bevorderen is er het monumentenspreekuur.

In 2024 kwamen er drie plannen uit de gemeente ter tafel.

Overige advisering

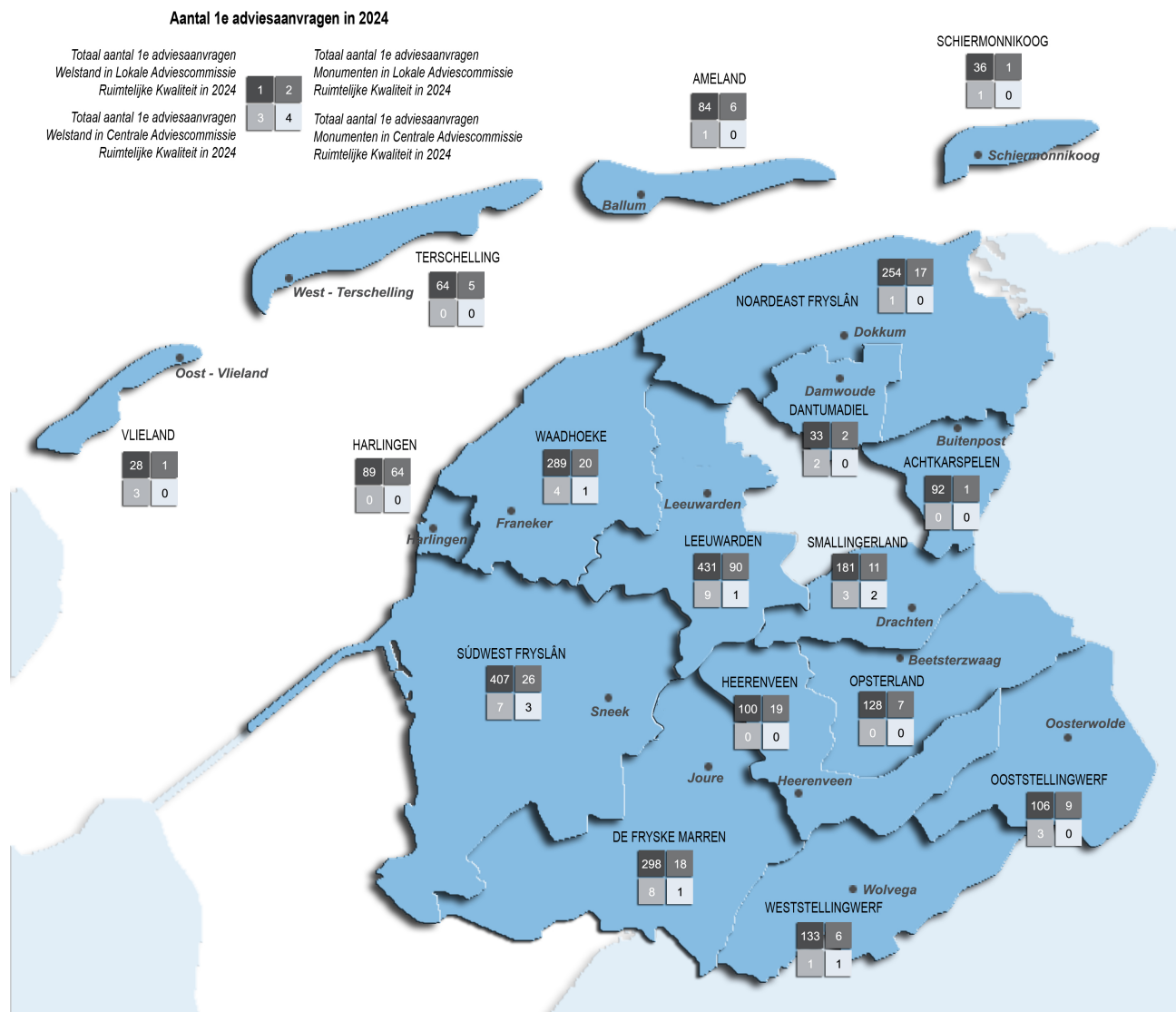
Overige advisering was er in 2023 bijvoorbeeld in het kader van Nije Pleats en deelname aan een pilot-omgevingstafel. In het verslagjaar 2024 heeft u als gemeente hoofdzakelijk ons advies gevraagd ten aanzien van de reguliere advisering. Uiteraard zijn wij ook voor advies beschikbaar waar het andere zaken omtrent de ruimtelijke kwaliteit betreft. Zo kunt u ten aanzien van nieuw vast te stellen beleid (zoals beeldkwaliteitsplannen) ook in de ontwikkelingsfase onze expertise inzetten, zowel op inhoudelijk gebied als wat betreft toetsing op praktische toepasbaarheid. Ook bij de ontwikkelingen richting het invoeren van de omgevingswet staat hûs en hiem tot uw beschikking.

Aanbeveling: De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.

2024 in cijfers

De commissie heeft in 2024 in totaal 153 eerste adviesaanvragen behandeld. Het betrof 89 keer enkel welstandsadvisering en 64 keer geïntegreerde welstands- en monumentenadvisering.

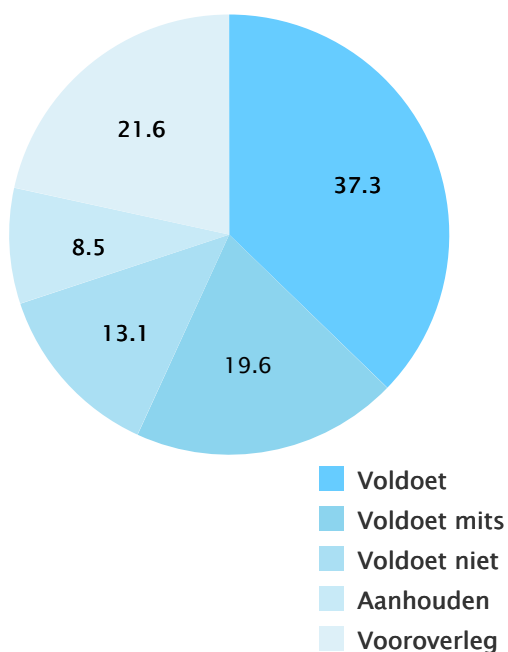

22%

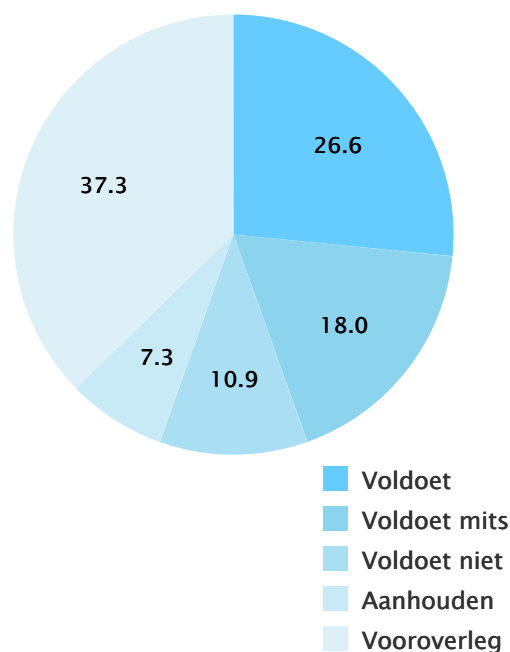
van de aanvragen werd in eerste instantie in vooroverleg voorgelegd.

Van de formele aanvragen kreeg 81% in één keer een 'voldoet' of een 'voldoet mits' -advies.

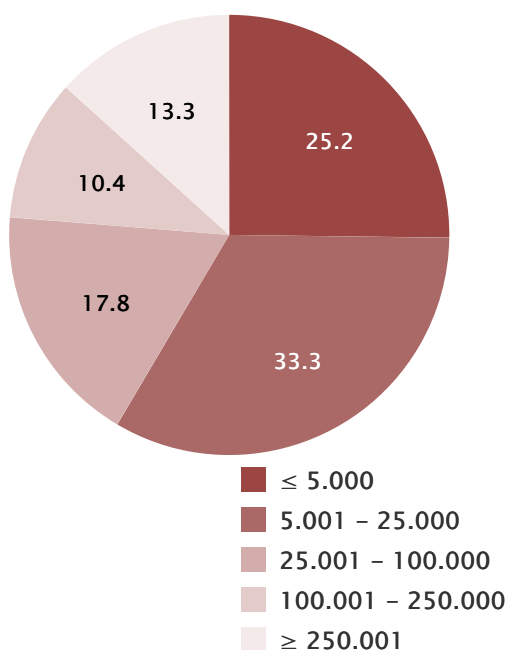
Percentage naar Aard van Advies Gemeente

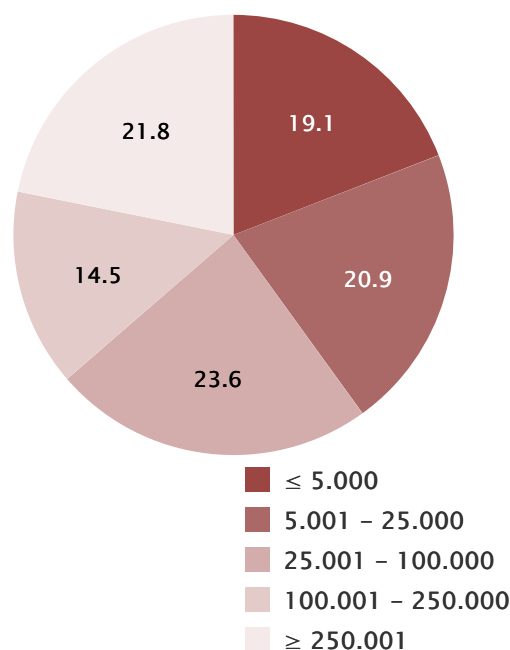
Percentage naar Aard van Advies Provinciaal

Percentage Adviezen naar Bouwsom Gemeente

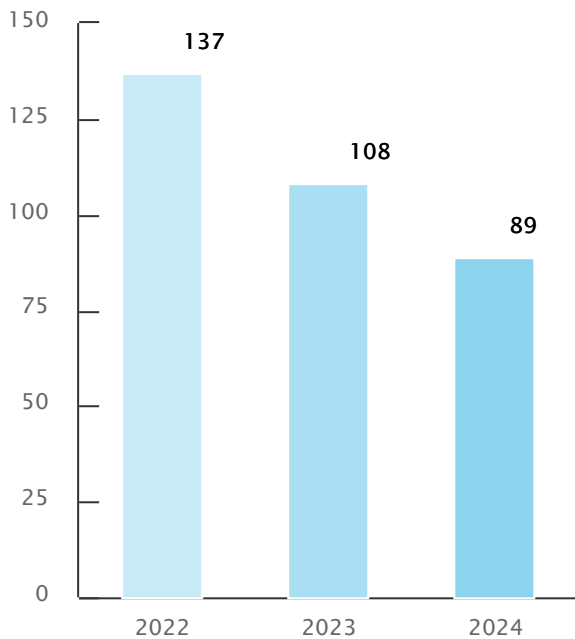
Percentage Adviezen naar Bouwsom Provinciaal

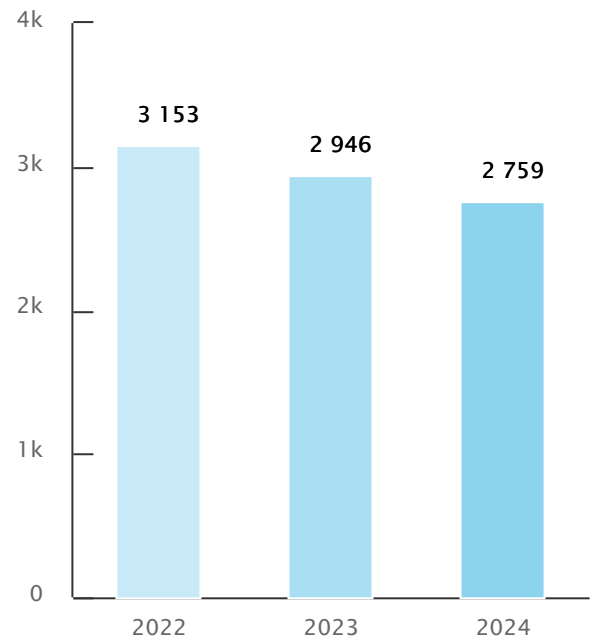
124

planbehandelingen werden in de vergadering toegelicht door de aanwezige initiatiefnemer of de ontwerper.

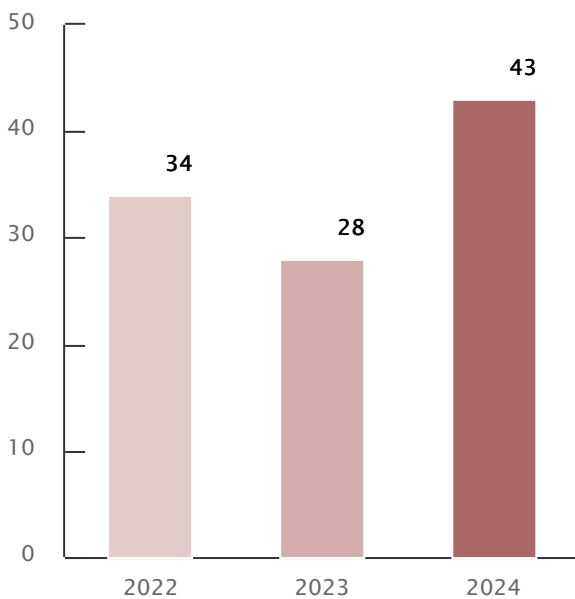
Aantal 1e Adviesaanvragen Gemeente

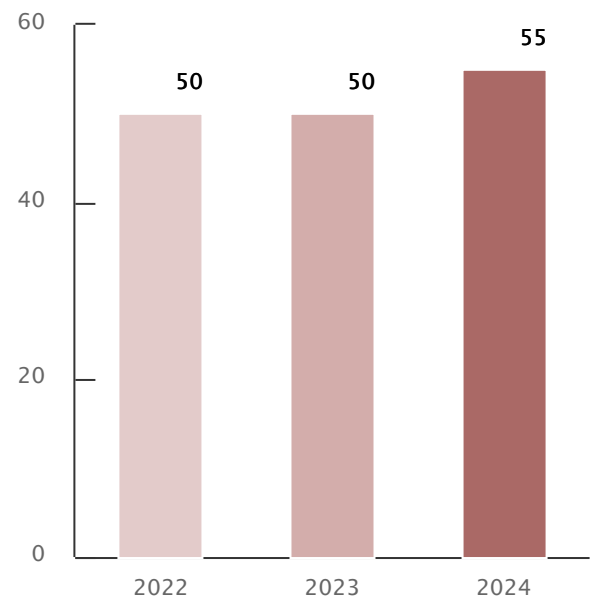
Aantal 1e Adviesaanvragen Provinciaal

Percentage bezoekers Lokale Commissie Gemeente

Percentage bezoekers Lokale Commissie Provinciaal

TABEL A

	Gemeente Harlingen			Provinciaal		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
1e welstandsadviesaanvragen	137	108	89	3153	2946	2759
behandelingen/welstandsaanvr.	1,84	1,76	1,85	2	1,91	2,02
1e monumentenadviesaanvragen	55	58	64	325	355	303
behandelingen/monumentaansvr.	1,6	2,02	1,81	1,78	1,76	2,26
totaal aantal 1e aanvragen	192	166	153	3478	3301	3062
adviesgelden (x € 1000)	46,8	38,9	45,7	1090	1149,7	1474,3

TABEL B

	Gemeente Harlingen			Provinciaal		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Voldoet	33,9%	30,1%	37,3%	24,6%	27,6%	26,6%
Voldoet mits	17,7%	18,7%	19,6%	17,6%	17,0%	18,0%
Voldoet niet	19,3%	27,1%	13,1%	13,3%	14,3%	10,9%
Aanhouden	5,7%	4,2%	8,5%	5,0%	3,8%	7,3%
Vooroverleg	23,4%	19,9%	21,6%	39,5%	37,3%	37,3%

TABEL C

	Gemeente Harlingen			Provinciaal		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
≤ 5.000	17,3%	20,9%	25,2%	15,6%	13,7%	19,1%
5.001 - 25.000	40,2%	42,4%	33,3%	27,0%	24,7%	20,9%
25.001 - 100.000	18,1%	22,2%	17,8%	27,6%	26,8%	23,6%
100.001 - 250.000	7,1%	5,7%	10,4%	12,6%	16,3%	14,5%
≥ 250.001	17,3%	8,8%	13,3%	17,2%	18,5%	21,8%

TABEL D

	Gemeente Harlingen			Provinciaal		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
aantal vergaderingen	26	26	26	485	473	475
percentage plannen met bezoek	34%	28%	43%	50%	50%	55%
plannen met bezoek/vergadering	4,4	3,4	4,7	7,0	6,6	7,3%
plannen met bezoek totaal	114	87	121	3412	3134	3449

Gemeentelijk beleid

De commissie beoordeelt de plannen voor bouwwerken op basis van door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota's met criteria. Als het gaat om een monument, wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand in voldoende mate worden gerespecteerd. De advisering vindt steeds plaats binnen de bouwmogelijkheden van het bestemmingsplan.

Welstandsbeleid

Het vigerende beleid waarop aanvragers hun plannen kunnen baseren en dat de onderlegger vormt voor onze advisering, is per 1 januari 2024 als bruidsschat opgenomen in het tijdelijk omgevingsplan van de gemeente. Het door de gemeenteraad vastgestelde beleid is verhelderend voor initiatiefnemers en biedt houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen. Wel komt het voor dat het beleid op aspecten onvoldoende afgestemd lijkt op de behoeften en uitdagingen van de huidige tijd, bijvoorbeeld ten aanzien van duurzame ontwikkeling. Daarbij geeft de in werking getreden Omgevingswet ook aanleiding om te bekijken of het beleid op een manier kan worden vormgegeven, die meer aansluit bij de intentie van de wet om omgevingskwaliteit meer integraal te benaderen.

In samenwerking met zusterorganisaties uit andere provincies en de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, onderzoekt hûs en hiem welke bouwstenen een goede basis kunnen vormen om goede beleidskaders te ontwikkelen in het omgevingsplan. Zo zal op sommige vlakken een meer specifieke kaderstelling wenselijk zijn terwijl in andere situaties juist vooral een open maar stevige basis de voorkeur geniet. Van de uitkomst van deze landelijke exercitie stellen we u uiteraard op de hoogte, maar ook in de tussentijd kunt u als gemeente gebruik maken van de expertise van hûs en hiem voor advisering bij het opstellen van nieuw beleid op het gebied van omgevingskwaliteit.

Aanbeveling: De commissie adviseert om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid zowel de inhoud als de vorm tegen het licht te houden. Hûs en hiem denkt hierbij graag met u mee.

Aanbeveling: De commissie adviseert u een integraal ruimtelijk erfgoedbeleid te realiseren, met daarbij ook aandacht voor de cultuurhistorisch waardevolle objecten uit de naoorlogse periode.

Handhavingsbeleid

Aanbeveling: De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een actief handhavingsbeleid te [blijven] voeren.

Erfgoedbeleid

De gemeente hoort sinds jaar en dag bij de grote monumenten gemeente. De gemeente kent naast een van rijkswege beschermd stadsgezicht, heel veel rijksmonumenten (het is o.a. hierom één van de grote monumentengemeenten), gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden.

Hoewel de meeste eigenaren en bewoners met zorg omgaan met en trots zijn op hun monument. Is ook van uit de gemeente hier zorg en aandacht gewenst. Zowel als hulp voor de eigenaren, bewoners en gebruikers als voor het behoud.

Het erfgoedbeleid van de gemeente wordt binnen de ruimtelijke planontwikkeling een steeds belangrijkere factor. Niet alleen vanwege de wettelijke taak voor de gemeente om al het erfgoed binnen de gemeentegrenzen in ruimtelijke planontwikkelingen te betrekken, maar ook vanwege het feit dat erfgoed een positieve bijdrage kan leveren aan de beleving van de eigen woon- en leefomgeving. Erfgoed kan daarom de laatste jaren rekenen op grotere waardering bij de burgers en de overheid en wordt steeds meer gezien als een smaakmaker die nieuwe ontwikkelingen stimuleert, in plaats van een hindermacht die ontwikkelingen frustreert.

Aanbeveling: Versterk en verbreed het team erfgoed (beleid, onderzoek, ondersteuning, begeleiding en handhaving) binnen de gemeente (zie ook de andere grote monumentengemeenten).

Aanbevelingen

In dit jaarverslag hebben we verschillende aanbevelingen geformuleerd. We vatten ze hier nog een keer samen:

- Kom eens langs bij de openbare vergadering. Ook in 2025 is deze op de woensdagochtend van de oneven weken in De Groenlandvaarder.
- De commissie beveelt aan het nieuwe beleid t.a.v. zonnepanelen te evalueren.
- De commissie adviseert u een integraal ruimtelijk erfgoedbeleid te realiseren, met daarbij ook aandacht voor de cultuurhistorisch waardevolle objecten uit de naoorlogse periode.
- De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een actief handhavingsbeleid te [blijven] voeren.
- De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.
- De commissie adviseert om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid zowel de inhoud als de vorm tegen het licht te houden. Hûs en hiem denkt hierbij graag met u mee.
- Versterk en verbreed het team erfgoed (beleid, onderzoek, ondersteuning, begeleiding en handhaving) binnen de gemeente (zie ook de andere grote monumentengemeenten).

Afsluitend

De advisering verloopt op een positieve en uitnodigende manier. Harlingen heeft kwaliteit en is onderscheidend. De inwoners en de gemeente zijn zich daarvan bewust. Het vasthouden en zo mogelijk versterken en verbeteren van die kwaliteit is niet altijd even eenvoudig. Het contact met de aanvragers is daarbij voor ons zeer waardevol. Tenslotte zijn het de inwoners van de gemeente waarvoor we gezamenlijk de goede omgevingskwaliteit willen waarborgen.

De lokale commissie vergadert openbaar. In 2025 vergadert zij op de woensdagochtenden van de oneven weken in de Groenlandvaarder. U bent van harte welkom.

Colofon

hûs en hiem
adviseurs omgevingskwaliteit

Johan Willem Frisostraat 1
8933 BN
Leeuwarden

058-2337930
www.husenhiem.nl
husenhiem@husenhiem.nl